

LA FAÇANA DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE MONTBLANC

Montserrat GOMÀ i CORTÈS

L'església parroquial de Santa Maria de Montblanc és un edifici construït en gran part sota les directrius de l'estil gòtic, durant els segles XIV-XVI. En un dels laterals de l'edifici hi trobem situada la porta principal que dona accés a l'església de Santa Maria.

La monumental façana que algun cop ha estat classificada com a façana retaule degut a la semblança que comparteix amb un retaule barroc, s'alça sobre un conjunt de nou escales, ja que l'últim esglaó forma part de l'estructura de la portada.

L'estructura de la façana, que ens podria recordar la façana-retaule de la catedral de Girona, es pot dividir en dos cossos horitzontals que apleguen les diferents figures, i un àtic que culmina amb l'escut de la vila de Montblanc, amb dos relleus a banda i banda. A part d'aquesta divisió en cossos horitzontals, també se'n pot fer una de vertical on es destaca clarament la part central en la que hi trobem un esquema compostiu format per un arc de mig punt emmarcat per dues columnes corínties.

Al centre del cos inferior hi ha l'única porta que dona pas a l'interior de l'església, formada per una arquivolta decorada amb motius geomètrics. Al timpà hi ha esculpit, en alt relleu, la imatge de la Verge amb el Nen

als braços, flanquejats per dos escuts de la vila i dos àngels amb actitud de pregària.

A cada banda de la porta hi han tres columnes d'ordre corinti. D'aquestes sis columnes, dues estan empotrades al costat de la porta i les altres quatre sobresurten. Aquestes columnes es poden dividir en tres parts: a la part inferior de les dues columnes adossades al costat de la porta, apareix un farcit de grotescos i les altres hi tenen esculpits uns àngels que porten garlandes fruitades. La part central del fust és totalment llisa i a la part superior de totes sis hi ha uns àngels que aguanten amb la boca els extrems de farcells plens de fruita. Al final dels fusts hi ha capitells rics en volutes que formen les fulles d'acant.

Tot aquest primer cos descansa sobre un *podium* que té incrustat a les quatre parets quatre cares de lleó. Dues d'elles sembla que haguessin estat esculpides a partir d'alguna imatge treta d'una porta, ja que del coll en surt una nansa que recorda un picaporta.

A cadascun dels intercolumnis laterals, hi ha dos apòstols disposats verticalment un sobre l'altre i cadascun d'ells està situat dins d'un nínxol apertxinat. L'entaulament d'aquest primer cos té les tres bandes de l'arquitrava separades per perles, seguides del fris, atapeït de grotescos, monts-floronats (distintiu heràldic de Montblanc) i lletres emmarcades.

El segon cos, de menor alçada que el primer, segueix el mateix esquema que l'anterior, tot i que només té un apòstol en cada intercolumni. En cada intercolumni d'aquest cos, hi ha un sol nínxol amb les mateixes dimensions que els del cos inferior. Un arc de mig punt emmarcat per dues columnes. En aquesta part central hi ha la figura del Salvador col·locada a l'interior d'un nínxol semicircular des d'on presideix la façana.

A tres dels nínxols inferiors s'han trobat fragments que han estat identificats com a fragments del Credo, cosa que fa pensar que a la resta dels nínxols també s'hi va deixar l'espai corresponent amb la intenció d'inscriure-hi altres fragments del mateix text². Els fragments trobats són:

SANTAM ECCLESIAM
CARNIS RESURRECTI/ONEM
ET VITAM ETERNAM/AMEN

El tercer i últim cos trenca amb l'esquema que s'havia seguit en els altres dos cossos. A l'espai central hi ha esculpit l'escut de la vila,

1. i 2. FELIP SÁNCHEZ, Jaume i SÁNCHEZ REAL, José, "La portada de l'església de Santa Maria de Montblanc", Butlletí III, Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Barcelona 1989.

Façana de l'església de Santa Maria (Fotografia RAMPER)

envoltat per una orla i per elements cargolats i figures femenines nues, dues de les quals estiren amb una corda abundosos raïms atapeïts de fruita. L'escut està flanquejat per dos nens nus i dues grius. L'escultura del tercer cos és de més mala qualitat que la resta, sobretot la dels dos nens nus sense cap, que flanquegen l'escut de la vila de Montblanc.

En general, crec que l'escultura de la façana té poca qualitat, cosa que desmillora el conjunt de la portada. Aquesta sensació de poca qualitat pot ser causada, entre altres aspectes, per la desproporció que tenen les figures entre el cos i el cap, que resulta una mica gran en relació amb el cos.

El rostre, que es veu repetit gairebé igual en totes les figures, és bastant inexpressiu, cosa que en dificulta la identificació i provoca certa monotonia.

El cos de les imatges no expressa gaire mobilitat, i només hi ha una postura que és comú a totes. Totes dobleguen lleugerament la cama, ja sigui la dreta o l'esquerra, i aquest gest normalment va acompanyat d'una petita flexió dels braços, que en algun cas aguanten objectes característics del personatge que representen. El moviment està marcat pels plecs de la vestimenta, que ens poden crear un cert regust clàssic.

Les figures són molt equilibrades ja que no fan cap moviment que el pugui trencar. Aquest detall, a més de la seva indumentària, fan que les estàtues ens recordin les figures representades pels artistes renaixentistes, inspirats en les obres clàssiques.

La figura que es diferencia més en la seva postura és la figura central que representa al Salvador. Aquesta està asseguda en un tron des d'on presideix tota la façana. El tractament de la roba d'aquesta figura central és més treballat i això es veu en els plecs que estan molt més elaborats.

S'han trobat unes corones de pedra amb els noms dels apòstols gravats. El fet d'aquesta troballa ha facilitat la identificació iconogràfica de gairebé tots ells, ja que les corones havien caigut i romanien amagades darrera dels apòstols. Les corones són planes, amb dos forats, per on estaven enganxades als caps dels apòstols. A la part més exterior, és on hi ha el nom gravat, i decorant l'espai central hi ha decoració geomètrica amb simetria radial.

En conjunt es pot dir que l'escultura d'aquesta façana, tot i no ser de gran qualitat, permet veure un exemple d'escultura de transició entre el renaixement i el barroc, ja que manté un cert classicisme que en el cas del Pare Etern es veu trencat pels irregulars plecs de la seva indumentària.